

Maahanmuuttajarippikoulut Vaasan suomalaisessa seurakunnassa

Hankeraportti
maahanmuuttajarippikoulun
pilottikoulutuksessa
2005-2006

Arto Lehtineva

Maahanmuuttajarippikoulut Vaasan suomalaisessa seurakunnassa

Sisällysluettelo

Johdanto

1. Vaasan maahanmuuttajatyön tilanne
 - 1.1. Kiintiöpakolaisia, turvapaikan hakijoita ja paluumuuttajia
 - 1.2. Maahanmuuttajatyön virka Vaasan seurakuntayhtymään
2. Maahanmuuttajarippikoulun historiaa Vaasan suomalaisessa seurakunnassa
 - 2.1. Ulkosuomalaiset nuoret rippikoulussa
 - 2.2. Yksityisrippikoulua maahanmuuttajille
 - 2.3. Sudanilaisten rippikoulut
 - 2.4. Inkeriläisten paluumuuttajien rippikoulu
 - 2.5. Englanninkieliset rippikoulut
3. Maahanmuuttajanuoret Vaasan suomalaisen seurakunnan rippikouluissa 2001-05
 - 3.1. Yleistä
 - 3.2. Vuosi 2001
 - 3.3. Vuosi 2002
 - 3.4. Vuosi 2003
 - 3.5. Vuosi 2004
 - 3.6. Vuosi 2005
 - 3.7. Rippikoulun 2001-05 käyneet maahanmuuttajanuoret taulukossa
4. Vuoden 2006 rippikouluihin ilmoittautuneet maahanmuuttajat
 - 4.1. Rippikoulujen markkinointi
 - 4.2. Rippikouluihin ilmoittautuminen
5. Maahanmuuttajarippikoulun tulevaisuuden näkymät Vaasassa
 - 5.1. Aikuisten rippikoulut
 - 5.2. Nuorten rippikoulut 2007-2010
6. Hankkeen arviointia ja tulokset
 - 6.1. Hankkeen vaiheet
 - 6.2. Onnistumien arviointia
 - 6.3. Tutkimuksellisia hankaluuksia
 - 6.4. Maahanmuuttajat haasteena seurakunnan rippikoulutyölle
 - 6.5. Muut havainnot

Johdanto

Syksyllä 2003 kysyttiin Lapuan hiippakunnan rippikoulukouluttajilta, ketkä voisivat lähteä mukaan maahanmuuttajarippikoulun pilottikoulutukseen. Reunaehtona kysymykselle esitettiin toivomus, että olisi hyvä, jos lähtijät olisivat läheltä Jyväskylää ja Vaasaa, koska niissä asuu runsaasti maahanmuuttajia. Pienen harkinnan jälkeen lupauduin mukaan. Ensimmäisellä kurssijaksolla hahmottelin omaksi hankkeekseni selvittää vaasalaisten maahanmuuttajien mahdollisuuksia käydä rippikoulua Vaasan suomalaisessa seurakunnassa.

Hankkeeni tavoitteena on selvittää, mitä Vaasan suomalaisessa seurakunnassa on jo tehty maahanmuuttajien rippikoulun hyväksi ja miltä tulevaisuus näyttää lähimmän viiden vuoden aikana. Kartoituksen tarkoituksena on kehittää Vaasan suomalaisen seurakunnan rippikoulutyötä ottamaan huomioon ulkosuomalaisten ja maahanmuuttajien mukanaan tuomat haasteet. Samalla toivon mukaan kehitämme seurakuntamme ulkosuomalais- ja maahanmuuttajatyötä.

Aloitin hankkeeni toteutuksen varsin verkkaisesti. Elokuussa 2005 tein hankesuunnitelman ja alustin työtäni. Olimme sopineet ryhmämme tutorin Heidi Watian kanssa palautepäivän Jyväskylään elokuun lopussa, mutta se ei koskaan toteutunut Heidän puolison sairastelun ja kuoleman johdosta. Hankkeeni mutkistui entisestään, kun perhesyistä jouduin jättämään kurssin kakkososan väliin ja menetin paljon hyödyllistä opastusta. Tuossa vaiheessa syksyn työkiireiden painaessa hankkeen edistäminen jäi hetkeksi unholaan. Marraskuulla heräsin todellisuuteen ja mietin jo koko hankkeesta luopumista. Loppuvaiheen tutorini Marja-Liisa Laihia sai minut kuitenkin pinnistelemaan, saattamaan hankkeeni ainakin välietapille ja kirjoittamaan tämän hankeraportin.

Hankkeeni aineiston olen kerännyt Vaasan suomenkielisiltä kouluilta, Vaasan suomalaisen seurakunnan arkistosta ja haastatteleamalla seurakuntayhtymän maahanmuuttajatyötä tekevää Gina Riveraa ja muutamia maahanmuuttajarippikoulua pitäneitä työtovereitani.

1. Vaasan maahanmuuttajatyön tilanne

1.1. Kiintiöpakolaisia, turvapaikan hakijoita ja paluumuuttajia

Vaasa on varsin merkittävä maahanmuuttajien sijoittumiskunta. Vuoden 2004 lopussa Vaasassa oli 2319 maahanmuuttajaa, mikä on 3,4 % kaupungin väkiluvusta. Vaasa on sitoutunut ottamaan vuosittain 50 kiintiöpakolaista (aiemmin 70). Kiintiöpakolaisten lisäksi Vaasaan on sijoitettu turvapaikan hakijoita, perheiden yhdistämisten seurauksena saapuneita ja muualta maasta tulleita oleskeluluvan saaneita. Suurin ulkomaalaisten ryhmä ovat venäläiset (281), joista suurin osa on suomalaisten jälkeläisinä tulleita paluumuuttajia ja joitakin muilla perusteilla maahan muuttaneita. Vain harvat heistä ovat hakeneet Suomen kansalaisuutta sen kalleuden ja byrokraattisuuden vuoksi. Toiseksi suurin ryhmä olisivat Ruotsista palanneet suomalaisten jälkeläiset, mutta he sulautuvat kivuttomasti paikalliseen väestöön eikä heitä juuri näy tässä otoksessa. Seuraavaksi suurin ulkomaalaisryhmä sudanilaiset, joita on tullut yli 200 muutaman vuoden aikana ja kurdit, joita on ollut Vaasassa runsaan 10 vuoden ajan. Merkittävä määrä on myös entisen Jugoslavian alueelta tulleita. Somaleja sijoitettiin Vaasaan suuri ryhmä noin 10 v sitten, mutta he ovat kadonneet katukuvasta. Kaikkiaan Vaasassa asuu 92 eri kansallisuutta edustavia ihmisiä. Mainittakoon vielä, että Vaasan suomalaisen seurakunnan jäsenenä on 177 henkilöä, joilla ei ole Suo-

men kansalaisuutta ja 206 henkilöä, joiden äidinkielenä ei ole mikään kolmesta kotimaisesta: suomi, ruotsi tai saame. Vastaavat luvut ruotsalaisessa seurakunnassa ovat 81 ja 46.

Yllä mainituista luvuista puuttuvat kokonaan vaasalaisissa korkeakouluissa opiskelevat ulkomaalaiset, joita lienee satoja. Heitä opiskelee erityisesti yliopistossa ja ammattikorkeakoulun hotelli-ravintolalinjalla. Vaasan kansainvälisen imagon kohottamiseksi monissa oppilaitoksissa on tarjolla englanninkielisiä opinto-ohjelmia. Lisäksi Vaasan yliopisto on aloittamassa mittavan ulkomaisen opiskelijavaihdon, jossa kukin opiskelija viipyy kaupungissa kaksi vuotta. Vaihto alkaa kuluvana vuonna 2006, jolloin saapuu ensimmäiset 100 vaihtopöskelijää ja vuonna 2007 toiset 100 opiskelijää lisää. Näin ollen heitä tulee olemaan pelkästään tämän vaihto-ohjelman myötä vuosittain 200.

1.2. Maahanmuuttajatyön virka Vaasan seurakuntayhtymään

Merkittävä edistysaskel Vaasan seurakuntien maahanmuuttajatyössä oli määräaikaisen maahanmuuttajatyön projektisihteerinviran perustaminen vuosiksi 2004-06. Virkaan kutsuttiin Vaasan suomalaisen seurakunnan lähetyssihteeriksi Gina Rivera, joka on toiminut lähetystyössä Etelä- ja Väli-Amerikassa. Hänellä on siten mahtava kokemus vieraista kulttuureista ja mainio kielitaito. Lähetystyössä ollessaan hän joutui opiskelemaan englantia ja espanjaa, kotoa hän sai matkaevääkseen sekä suomen- että ruotsinkielen. Hänen virkansa on seurakuntayhtymän alainen, joten hän palvelee molempia seurakuntia.

Gina Rivera on aktiivisesti pyrkinyt tavoittamaan maahanmuuttajia. Hän on ollut järjestämässä heille rippikouluryhmiä, joita esitellään myöhemmin. Lisäksi hän on saanut toimimaan säännölliset englanninkieliset jumalanpalvelukset (Sunday Service). Sudanilaisille on järjestetty arabiankielisiä jumalanpalveluksia ja raamattupiiri, jota eräs pitkään Suomessa ollut maahanmuuttaja on vetänyt. Myös englanninkielinen raamattupiiri toimii.

Hiljattain yhteinen kirkkovaltuusto päätti, että maahanmuuttajatyö Vaasassa tarvitsee jatkossakin työntekijän ja virka vakinaistetaan vuoden 2007 alusta. Nähtäväksi jää, kutsutaanko tehtävää ansiokkaasti hoitanut Gina Rivera jatkamaan virassa vai laitetaanko se normaalissa järjestyksessä hakuun. Gina Rivera on aikonut hakea virkaa.

2. Maahanmuuttajarippikoulun vaasalaista historiaa

2.1. Ulkosuomalaiset nuoret rippikoulussa

Olen toiminut Vaasan suomalaisen seurakunnan pappina runsaat kaksikymmentä vuotta, josta valtaosan rippikouluteologina. Näiden vuosien aikana on rippikoulun käynyt vain muutama sellainen maahanmuuttaja, jonka molemmat vanhemmat ovat olleet ulkomaalaistaustaisia. Sen sijaan lähes jokaisessa ikäluokassa ollut muutamia ulkosuomalaisia nuoria, jotka luokittelen neljään ryhmään. Ensimmäiseen kuuluvat ulkomailla työkomennuksella olevien suomalaisten vanhempien lapset. Toiseen ryhmään kuuluvat pitkään tai koko ikänsä ulkomailla asuneet nuoret. Kolmanteen lasken Suomessa asuvat nuoret, joiden toinen vanhempi on ulkomaalainen ja neljänteen luen Suomeen adoptoidut ulkomaalaislapset.

Eri puolilla maailmaa projekteissa ja pysyvämmissä tehtävissä toimii isohko joukko vaasalaisia. Pääasiassa he ovat kahden suuren globaalien työnantajan, Wärtsilän diesel- ja ABB:n sähkömoottoritehtaan työntekijöitä. Osalla heistä on perhe mukana ulkomailla. Nuoren rippikouluiässä vanhemmat lähettävät sähköpostia tai soittelevat kysyäkseen, miten rippikoulu voisi järjestyä. Leirijakso on helposti järjestettävissä, mutta seurakuntajaksoon nuori ei ymmärrettävästi pysty osallistumaan. Olemme joutuneet räätälöimään näille nuorille henkilökohtaisen etukäteisjakson. Erityisesti mieleeni on jäänyt poika, joka asui perheineen Saudi-Arabiassa. Vaikeutena oli islamilaisen maan suvaitsemattomuus kristillisyyttä kohtaan. Perheen isä tahtoi olla varovainen työnantajansa projektin varalta, joten emme lähettäneet tavallisessa postissa seurakunnan kirjeitä ja materiaalia. Tieto kulki lähinnä sähköpostina. Etukäteisjakso organisoitiin lopulta niin, että poika tutustui Saudi-Arabian uskonnolliseen tilanteeseen ja laati siitä kirjallisen esityksen. Rippikoululeirillä hän esitteli työnsä tulokset ja toi meille kuvien kera tuulahduksen toisenlaisista oloista.

Mainitsemaani toiseen ryhmään ulkosuomalaisia kuuluvat pidempään ulkomailla asuneiden vanhempien lapset. Osalla heistä toinen vanhemmista on ulkomaalainen ja perhe asuu tämän vanhemman kotimaassa. Usein näiden nuorten suomenkielen taito on puutteellinen tai huono. Heidän motiivinaan tulla rippikouluun kotimaahan on ollut saada kosketus äidin, isän tai vanhempien kotimaan kulttuuriin, kieleen ja kirkkoon. Osalle heistä linkki Vaasaan on ollut isovanhemmat, jotka ovat toimineet välikäsinä rippikouluilmoittautumisessa ja nuoren innostamisessa. He ovat tarjonneet asunnon ja saattaneet maksaa leirimaksut, ehkä nuoren matkatkin sekä järjestäneet rippijuhlat. Näin he ovat saaneet sukua koolle iloisissa merkeissä kaukaa ja läheltä. Omilta rippikoululeireiltäni muistan saksalaisen ja australialaisen nuoren.

Luokittelussani kolmannen ryhmän muodostavat Vaasassa asuvat vierasta kulttuuriperintöä omaavat nuoret. Heidän suomenkielinen äitinsä tai isänsä on avioitunut ulkomaalaisen kanssa, mutta perhe asuu Suomessa. Heitä ei tiettävästi lasketa maahanmuuttajiksi, mutta rippikoululistoja tarkasteltaessa heidän poikkeavat sukunimensä antavat vihjeen, että kyseessä voisi olla maahanmuuttajatausta. Melkein voisi sanoa, että enemmistö rippikoulun käyneistä, joita aluksi luulin maahanmuuttajiksi, oli juuri tällaisia nuoria. Joidenkin nuorten etunimet antavat aavistaa, että perheen äiti voisi olla ulkomaalaistaustainen. Joillekin tähän ryhmään kuuluville rippikouluun pääseminen voi olla vaikeata, etenkin jos vanhemmilla on islamilaisia juuria. Kaikkein suvaitsemattomimpia rippikoulua kohtaan ovat olleet suomalaiset islamilaisuuteen kääntyneet äidit. Poikkeuksia on kuitenkin myös islamilaistaustaisissa, pitkään Suomessa asuneissa ihmisissä, sillä olen ollut muutaman kerran rippikoulun jälkeen nuoren kastetilaisuudessa, jossa islaminuskoinen isä on ainakin päälle päin tyyneesti seurannut tilaisuuden kulkua.

Tilastoista vaikeasti havaittavia ovat pieninä ulkomailta Vaasaan adoptoidut lapset, jotka luonnollisestikin saavat uuden perheensä sukunimen. Heidän tunnistamisessaan merkittävien tekijä on, että adoptiovanhemmat ovat antaneet lapsen säilyttää jonkin alkuperäisistä etunimistänsä. Sen lisäksi jää vain se mahdollisuus, että sattumalta tunnen kyseisen lapsen. Varmasti useita adoptiolapsia on jäänyt tilastoimatta tässä työssä, koska he ovat saaneet niin suomalaiset nimet.

Kahteen viimeksi mainittuun ryhmään kuuluvien nuorten rippikouluun ilmoittautuminen ja sen käyminen ei poikkea millään tavoin muiden suomalaisten nuorten tavasta toimia.

2.2. Yksityisrippikoulua maahanmuuttajille

Aikuisen maahanmuuttajan tavanomaisin tie seurakuntamme jäsenyyteen on käydä yksityisrippikoulu, jonka kesto on ollut noin 20-30 tuntia. Useimmiten se on toteutunut vasta useamman Suomessa vietetyn vuoden jälkeen, jolloin se on voitu pitää suomeksi. Samalla aika on kotouttanut maahanmuuttajaa suomalaiseen kulttuuriin. Tällainen rippikoulu on toteutunut muutamille kurdeille, jotka ovat olleet pitkään maassa. Useimmiten motiivina rippikoulun käymiseen on ollut seurustelu suomalaisen kanssa ja unelma kirkkohäistä. Muutamille maahanmuuttajille on pidetty englanninkielinen yksityisrippikoulu, jonka kanssa tiedän muutamien kollegojeni tuskailleen, kun aineistoa on ollut kovin niukalti käytettävissä. Lisäksi sekä rippikoululaisen että opettajan englannin taito on ollut rajallinen. Uudet monikieliset katekismusversiot ovat helpottaneet huomattavasti tilannetta. Aivan hiljattain tuli vastaan aivan uudenlainen haaste, kun eräs englantia, suomea ja ruotsia osaamaton maahanmuuttaja on pyytänyt yksityistä rippikoulua. Hän lienee kotoisin Lähi-idästä ja puhuu äidinkielenään arabiaa. Rippikoulua ei ole vielä aloitettu. Olemme pohdiskelleet, miten kalliiksi tulisi tulkkipalvelun käyttäminen.

Tarkistin seurakuntamme rippikoulun käyneiden luettelosta maahanmuuttajien osuuden ja sain seuraavanlaisia lukuja:

Vuosi	Yksityisrippikoululaisia yhteensä	Maahanmuuttajia yksityisrippikoulussa	Lisätietoja maahanmuuttajasta
2001	12	1	suomalaiset etunimet, syntynyt Vaasassa
2002	16	2 1	irakilaisia liberialainen
2003	8	2 1	angolalaisia inkeriläinen paluumuuttaja
2004	8	1 1	virolainen kurdi
2005	13	1 1 1	aikuistunut kiinalainen adoptionuori argentiinalainen englantilaisperäinen nimi, muuttanut pois

Tilasto osoittaa, että yksityisrippikoulun on vuosittain käynyt muutama aikuinen maahanmuuttaja. Voisi kuvitella, että seurakunnan maahanmuuttajatyön aktivoituminen näkyisi näissä tilastoissa. Pitää kuitenkin muistaa, että muutamana viime vuoden aikana on järjestetty rippikouluryhmiä sudanilaisille, inkeriläisille ja englantia osaaville. Ne ovat vähentäneet tarvetta pitää yksityistä rippikoulua maahanmuuttajille.

2.3. Sudanilaisten rippikoulut

Runas viisi vuotta sitten Vaasaan saapui kiintiöpakolaisina ensimmäinen suurehko joukko sudanilaisia, jotka olivat asuneet pakolaisleireissä Egyptissä useita vuosia. He olivat suurelta osin kristittyjä ja halusivat liittyä Suomessa evankelisluterilaisen kirkon jäseniksi. Heille järjestettiin vuonna 2001-02 rippikoulu Huutoniemen seurakuntapiirin alueella, jolla he asuivat. Rippikoululaisten joukossa oli sekä aikuisia että nuoria noin 40 henkeä. Rippikoulun opettajina toimivat silloinen arabiankielisten pappi Mark Saba ja vaasalaiset pastorit Tuomo Klapuri, Jouko Saraste ja Jarkko Willman sekä diakoni Tuuli Luoma. Vaasalaiset

opettivat pääosin suomeksi, koska vain harvat oppilaista osasivat edes englantia. Suomenkielisen opetuksen tulkkasi arabiaksi seurakuntamme toiminnassa vuosia mukana ollut mukana Lähi-idästä Suomeen avioitunut maahanmuuttajataustainen hammasteknikko Imad Garaisi. Hänen avustuksellaan opetus onnistui varsin mukavasti, koska tulkillla oli ymmärrys suomalaisesta kristillisyydestä.

Rippikoululaiset pääsivät ripille Huutoniemen kirkossa. Tuolloin monet heistä kastettiin, sillä vaikka he olivat lukeutuneet kristityiksi, islamilaisessa yhteiskunnassa heitä ei ollut kastettu eivätkä he olleet saaneet kristinuskon opetusta. Pastori Tuomo Klapuri teki mittavan urakan selvitellessään sudanilaisten kirkkoon liittämisasiakirjoja. Iloksemme sudanilaiset ovat pysyneet seurakuntayhteydessä ja tulevat yleensä isolla joukolla mukaan ikään kuin toisiaan tukien. Usein he myös tuovat tullessaan ohjelmää, enimmäkseen laulua, joskus jonkun tervehdyksen.

Järjestyksessään toinen sudanilaisten rippikoulu pidettiin keväällä 2005. Rippikoululaiset olivat osallistuneet ennen rippikouluun jo pidemmän aikaa hammasteknikko Imad Garaisin perjantaisiin opetusiltoihin. Näissä illoissa heidän katsottiin saaneen niin merkittävän määrän kristillistä opetusta, että itse rippikoulu pastori Jouko Sarasteen johdolla kokoontui vain muutamia kertoja lisäopetukseen, jonka jälkeen heidät voitiin konfirmoida. Rippikouluun osallistui kahdeksan sudanilaista, joista neljä kastettiin. He pääsivät ripille 15.5.2005 Vaasan kansainvälisessä jumalanpalveluksessa.

Sudanilaisten jälkikasvua odottelemme tavallisiin rippikoululuihimme tulevina vuosina. Osalle nuorimmista ensimmäiseen rippikouluun osallistuneista tekisi hyvää päästä jonkinlaiselle rippikoulun kertauskurssille, koska vasta maahan tullessa asioiden hahmotus rippikoulussa on saattanut jäädä puutteelliseksi.

2.3. Inkeriläisten palumuuttajien rippikoulu

Maahanmuuttajatyön projektisihteeriksi 2004 alusta siirtynyt lähetys sihteeri Gina Rivera ryhtyi ensi töikseen järjestämään yhdessä rovasti Jussi Eleniuksen kanssa rippikoulu inkeriläisille palumuuttajille. Rippikoulu toteutui loppusyksyllä 2004 ja siihen osallistui 10 vähän varttuneempaa oppilasta. Opetus toteutettiin suomeksi ja muutamalle huonommin suomea ymmärtävälle toiset oppilaat selvittivät asioita venäjäksi. Oppikirjoina käytettiin Katekismusta, Virsikirjaa ja Raamattua. Loppiaisena 2005 vietettiin juhlaa, jossa kaksi oppilasta kastettiin ja yhdeksän konfirmoitiin. Yksi oppilaista ei osallistunut konfirmaatioon.

2.4. Englanninkieliset rippikoulut

Maahanmuuttajatyön projektisihteeriksi Gina Rivera järjesti yhdessä Vaasan ruotsalaisen seurakunnan pastorin Jarkko Willmanin kanssa englanninkielisen rippikoulun vuoden 2005 keväällä. Rippikouluun osallistui yhdeksän oppilasta, joista yksi oli suomenkielinen ja kiinnostuksesta mukana. Rippikoulu konfirmoitiin 2. pääsiäispäivänä ja tuolloin neljä rippikoululaista kastettiin, yksi oli kastettu edellisen vuoden joulukuussa. Kastettujen lisäksi kaksi muuta konfirmoitiin eli yhteensä seitsemän. Yksi maahanmuuttaja kävi vain rippikoulun, häntä ei konfirmoitu. Rippikoulussa käytettiin oppikirjana suomesta englanniksi käännettyä "Just for Me". Opettajat pitivät ongelmallisina joitakin oppikirjan perisuomalaisia näkemyksiä. Esimerkkinä he kertoivat opetusta vaarallisista uskonnollisista kulteista, jolla voi

paitsi syvästi loukata maahanmuuttajan taustoja, niin myös murentaa uskallusta liittyä luterilaisuuteen. Yllättävän moni määrittelyistä vaaralliseksi uskonnollisuudeksi sopii myös meidän kirkkoomme.

Seuraavan englanninkielisen rippikoulun on määrä alkaa pikapuoliin keväällä 2006. Opettajina toimivat Gina Rivera ja vuorostaan suomalaisen seurakunnan pappi Sami Saharinen.

Englanninkieliset kansainväliset jumalanpalvelukset ovat yhdistäneet maahanmuuttajien joukkoa ja ovat mainio apu rippikoulun toteutuksessa. Yhdessä niistä toimitetaan juhlallinen konfirmaatio.

3. Maahanmuuttajanuoret Vaasan suomalaisen seurakunnan rippikouluissa 2001-05

3.1. Yleistä

Selasin Vaasan suomalaisen seurakunnan arkistossa rippikoulun käyneiden nimiluettelot viimeisen viiden vuoden ajalta. Merkittävin havainto oli, että varsinaisia maahanmuuttajia löytyi rippikoululistoilta todella vähän. Useimmat vierasperäiset sukunimet kuuluivat perheille, joissa äiti oli suomalainen ja isä ulkomailta. Etunimien perusteella muutamia rippikoululaisia saattoi aavistella ulkomaalaistaustaisiksi, joko niin, että heidän äitinsä voisi olla ulkomaalainen tai että he voisivat olla ulkomailta tulleita adoptiolapsia, joista muutamia tunsinkin.

Rippikoulun käyneiden luettelot eivät kerro koko totuutta maahanmuuttajanuorten kiinnostuksesta rippikoulua kohtaan. Rippikouluun ilmoittautumisista ei jää tietoja arkistoon, mutta kokemuksesta tiedän, että rippikouluhin on ilmoittautunut useampia maahanmuuttajia kuin rippikoulun lopulta käy. Syyt lienevät kielellisiä, kulttuurillisia ja uskonnollisia. Kielelliset vaikeudet alkavat heti rippikouluinformaatiosta. Me emme osaa selvittää ulkomaalaisnuorelle riittävän hyvin, mistä rippikoulussa on kysymys. Kun he eivät itse ymmärrä asiaa, heidän on mahdotonta selvittää sitä vanhemmilleen, jolloin puutteellinen informaatio ohenee ohenemistaan. Toinen kieleen liittyvä seikka on varmastikin pelko, että miten selviäisi suomenkielisessä rippikoulussa suomalaisten nuorten kanssa. Kulttuurilliset vaikeudet nousevat nuoren kotona, kun suomalaista elämänmenoa tuntemattomat ihmiset yrittävät pohdiskella, mikä ihmeen rippikoulu ja mitä rippikoulu tarkoittaa? Heidän vanhempansa saattavat luulla sitä tavanomaiseksi koulun käymiseksi leirioloissa. Monikaan ei heti oivalta, että rippikoulu on uskonnollinen toimenpide. Moni suomalaisten nuorten kanssa ystäväystynyt maahanmuuttajanuori olisi innolla lähdössä rippikouluun ymmärtämättä, että perheessä vallitseva uskonto voi estää heidän osallistumisensa. Seurakuntamme eivät tietystikään aseta tuota rajoitusta, vaan vanhempien vakaumus. Tällaisen ristiriitaan törmäsin eräänä syksynä, kun tuohtuneet maahanmuuttajavanhemmat tulivat kirkkoherranvirastoon kysymään oliko heidän lapsensa ilmoittautunut rippikouluun. Jos nuoren ilmoittautumiskaavake olisi ollut muiden mukana, he olisivat peruuttaneet ilmoittautumisen. Selvitimme heille, että nuori ei voi ilmoittautua ilman vanhempiensa lupaa. Pari vuotta myöhemmin pidin rippikouluinfon maahanmuuttajaluokassa ja vasta silloin oivalsin, miten vaikeaa on selvittää rippikoulun olemusta näille nuorille. Muutamat heistä selvästi innostuivat rippikoulusta ja ilmoittautuivat opettajiensa avustuksella. Me emme koskaan päässeet heidän van-

hempiensä kanssa edes kirjeenvaihtoon. Työtoverini käännätti kirjeen heidän kielelleen, mutta edes se ei auttanut. Emme koskaan saaneet vanhempien allekirjoitusta eli hyväksyntää heidän rippikouluilmoittautumisiinsa. Siksi näiden afrikkalaisten nuorten rippikoulu ei toteutunut.

3.2. Vuosi 2001

Vuonna 2001 suomenkielisen rippikoulun kävi viisi maahanmuuttajiksi rinnastettavaa nuorta. Kolme heistä osallistui päivärippikouluun kesän alussa. Yksi heistä oli intialaissyntyinen adoptiolapsi, jonka vaiheissa olen saanut olla mukana siten, että avustin vanhempia paperisodassa ja sain toimia kyseisen pojan kastepappina, kun hän oli seitsemän kuukauden ikäinen. Muut samaan rippikouluun osallistuneet maahanmuuttajiksi laskettavat olivat venäläinen poika ja poika, jonka isä on saksalainen. Keskikesällä rippikoulunsa kävi tyttö, jolla on venäläinen sukunimi, mutta suomalaiset etunimet. Samalla leirillä oli tyttö, jonka sukujuuret viittaavat Tsekiin, mutta hänen suvustaan tiedän, että isoisä on muuttanut Suomeen. Siksi en laske häntä maahanmuuttajaksi. Vaellusrippikouluun osallistui tyttö, jonka isällä oli englantilaisperäinen nimi. Samoin oli laita pojalla, joka oli mukana loppukesän leirillä.

Ruotsalaisen seurakunnan rippikouluun osallistui seurakuntamme jäsenenä oleva tanskalainen tyttö.

3.3. Vuosi 2002

Vuoden 2002 rippikoulun käyneistä nuorista ilmeisesti vain kolme oli maahanmuuttajia. Kaamosrippikoulussa oli mukana poika, jonka sukujuuret viittaavat Ranskan kautta Algerian suuntaan. Iltarippikouluun osallistui venäläissyntyinen tyttö. Alkukesän leirillä oli tyttö, jonka etunimet ovat suomalaiset, mutta intialaisperäinen isä. Keskikesän leirillä poika, joka on syntyjään saksalainen, isä saksalainen ja äiti suomalainen. Samalla leirillä oli toinenkin poika, jonka sukunimi vaikuttaa saksalaiselta, mutta etunimet ovat suomalaiset.

3.4. Vuosi 2003

Hiihtoloman laskettelurippikoulussa oli poika, jonka isä lienee kurdeja, äiti suomalainen ja poika on Suomessa syntynyt. Päivärippikoulussa oli kolme nuorta, joiden nimet viittasivat maahanmuuttajataustoihin. Tarkemmin tutkittuani sain selvitettyä, että heistä vain yksi venäläistyttö oli aidosti maahanmuuttaja. Sukunimeltään intialaisperäisen pojan isä on maahanmuuttaja ja äiti suomalainen, hänen sisarensa oli rippikoulussa viime kesänä. Englantilaispojan isä on muuttanut Suomeen jalkapalloammattilaiseksi ja avioitunut täällä suomalaisen kanssa. Alkukesän leirillä oli niin ikään suomalaissyntyinen tyttö, jonka isä on italialainen. Keskikesällä leirille osallistui intialaissyntyinen tyttö, joka on adoptoitu Suomeen. Hänen kasvattiveljensä oli pari vuotta sitten rippikoulussa (ks. yllä). Kesän viimeiselle leirille osallistui maahan muuttanut libanonilaispoika. Näin ollen myös tänä vuonna oli oikeasti kolme maahanmuuttajaa rippikoulussa.

3.5. Vuosi 2004

Vuonna 2004 rippikoulun kävi aikaisempiin vuosiin verrattuna useampi maahanmuuttajanuori. Aitoja maahanmuuttajia, joiden molemmat vanhemmat ovat syntyperältään ulkomaalaisia, oli viisi. Alkukesän leirillä oli kaksi maahanmuuttajataustaista, toinen heistä oli katolinen poika entisen Jugoslavian alueelta, häntä ei konfirmoitu eikä hän siis liittynyt kirkkomme jäseneksi. Toinen heistä oli iranilainen tyttö, joka liittyi seurakuntamme jäseneksi. Rinnakkaisleirillä oli venäläistä alkuperää oleva 16-vuotias poika ja vähän myöhemmällä leirillä oli hänen vuotta nuorempi veljensä. Samalla leirillä jälkimmäisen veljeksensä kanssa oli saksalainen poika. Lisäksi eräällä loppukesän leirillä oli tyttö, jonka äiti on suomalainen, mutta perhe asuu ulkomailla, ovat muuttaneet jo v. 1992. Lisäksi loppukesän leireille osallistui kaksi tyttöä, joiden isät ovat ulkomaalaisia: toisen Italiasta ja toisen Intiasta. Molempien heidän sisaruksia on ollut leireillämme aikaisemmin. Kolme 1989 syntynyttä seurakuntamme ulkomaalaistaustaista jäsentä kävi rippikoulun seurakuntamme ulkopuolella, yksi ruotsalaisen seurakunnan rippileirillä ja kaksi järjestöjen rippikouluissa. He olivat tanskalaisyyntyinen poika, jonka sisar oli rippikoulussa 2001, Suomeen adoptoitu thaimaalaispoika ja yksi Saksassa asuva poika, jonka äiti saattaa olla saksalainen, isä sukunimestään päätellen suomalainen.

3.6. Vuosi 2005

Laskettelurippikoulussa oli kaksi poikaa, joiden nimet vivahtivat ulkomaalaisuuteen. Selvitystyön jälkeen ilmeni, että toinen heistä oli venäläinen ja toinen syntynyt Ruotsissa. Näitä Ruotsissa syntyneitä saattaa olla useampiakin, hän oli ainut, joka sattui otoksessa nousemaan esille. Alkukesän leirillä oli yksi tyttö, jonka nimi viittasi arabimaihin. Hänestä sain selville, että äiti on suomalainen, mutta isän tietoja ei kirkonkirjassa ollut. Keskikesällä leirillä oli poika, jonka sukunimi viittaa Intian suuntaan, mutta hänen aikaisemmin rippikoulussa olleiden sisarustensa perusteella tiedän, että äiti on suomalainen. Seuraavalla leirillä oli pietarilaissyntyinen venäläistyttö, jonka sukunimen taustalta löytyy suomalainen isä. Se ei selvinnyt, onko kyse biologisesta isästä. Loppukesän leireillä oli kolme poikaa, joilla oli maahanmuuttajataustoja. Yhden nimi viittasi isän puolelta latinalaiseen Amerikkaan, mutta äiti on suomalainen. Toinen heistä oli venäläinen ja kolmas angolalainen. Viimeksi mainittu isä kävi 2003 yksityisrippikoulun ja liittyi seurakuntamme jäseneksi.

3.7. Rippikoulun 2001-2005 käyneet maahanmuuttajanuoret taulukossa

Olen koonnut edellisissä kappaleissa sanallisesti ilmaistun informaation taulukkoon

Vuosi	Vaasalaisia rippikoulunuoria	Maahanmuuttajia	Ulkomailla asuvat	Ulkomailta adotoidut	Maahanmuuttajan lapsia, toinen vanhempi suomalainen	Ulkomaalais-taustaiset yhteensä
2001	438	2		1	3	6
2002	379	2			3	5
2003	440	2		1	4	7
2004	456	6	2	1	2	11
2005	436	4			4	8

Rippikoululaisten kokonaismäärä perustuu Vaasan suomalaisen seurakunnan vuosikertomukseen, josta olen laskenut yhteen leiri-, päivä- ja iltarippikouluihin osallistuneet sekä muualla rippikoulunsa käyneet 15-vuotiaat seurakuntamme jäsenet. Vuoden 2002 ikäluokka näyttää olleen poikkeuksellisen pieni.

4. Vuoden 2006 rippikouluihin ilmoittautuneet maahanmuuttajat

4.1. Rippikoulujen markkinointi

Seurakunnan työntekijät vierailivat kaikilla suomenkielisillä kahdeksansilla luokilla syys-lokakuun 2005 aikana kertomassa tulevista rippikouluista. Informaatio toteutettiin pääsääntöisesti uskontotunneilla, joten se tavoitti uskonnon opetukseen osallistuvat. Näillä tunneilla mukana olleet maahanmuuttajaoppilaat saivat siten saman opastuksen. Varsinaisilla maahanmuuttajaluokilla ei rippikouluinfoa pidetty, poikkeuksena oli Hietalahden erityiskoulu, jossa infotilaisuuteen kokoontuivat kaikki ikäluokkaan kuuluvat uskontokuntaan katsomatta. Lisäksi kaikille 1991 syntyneille seurakuntamme jäsenille lähetettiin suomenkielinen kirje. Olemme pohdiskelleet, pitäisikö tässä lähetyksessä olla kirje myös vanhemmille. Maahanmuuttajanuorten vanhempien kohdalla se merkitsisi mitä ilmeisimmin, että informaatio olisi väärällä kielellä. Mainostimme rippikouluja myös jokaiseen talouteen jaettavaa seurakuntalehdessä, paikallisradion seurakuntavartissa ja järjestämällä vanhemmille infotilaisuuden, mutta näissäkin jokaisessa on samainen kieliongelma.

Seuraava kaavio kertoo tunnuslukuja rippikouluikäluokasta 2006 ja maahanmuuttajaoppilaiden määrästä. Rippikouluikäluokan koko tarkoittaa vuonna 2006 15 vuotta täyttäviä seurakunnan jäseniä. Merkille pantavaa on, etteivät suinkaan kaikki uskonnon opetukseen osallistuvat maahanmuuttajanuoret ole ilmoittautuneet rippikouluun. Olisi mielenkiintoista tietää syyt, miksi kynnyks rippikouluun on jäänyt ylittämättä.

Luokka-aste	Syntymävuosi	Rippikouluikäluokan koko	Maahanmuuttajaoppilaita	Uskonnon opetukseen osallistuvia	Rippikouluun ilmoittautuneita
8	1991	452	29	14	10

4.2. Rippikouluihin ilmoittautuminen

Vaasan suomalaisen seurakunnan rippikouluilmoittautuminen vuodelle 2006 toteutettiin loka-marraskuun aikana 2005. Kauan ennen yleistä rippikouluilmoittautumista saimme aktiivisilta valmentajilta toiveen jalkapallorippikoulun järjestämisestä. He ryhtyivät itse keräämään rippikouluryhmää. Kun informaatio meni urheiluseurojen kautta, näytti aluksi siltä, että rippikouluun tulisi selvästi enemmän maahanmuuttajia kuin muihin rippikouluihin, kun listoilla oli peräti seitsemän vierasperäistä sukunimeä. Lopulta kuitenkin vain kaksi heistä näyttäisi tulevan rippikouluun.

Rippikouluilmoittautumisten perusteella vuoden 2006 rippikouluissa olisi maahanmuuttaja-taustaisia seuraavasti:

Rippi-koulun numero	Rippi-koulun muoto	Oppilaita rippi-koulussa	Maahanmuuttaja-oppilaita	Etninen tausta	Uskonnollinen tausta	Muuta
1	Laskettelu-rippikoulu I	21	0			
2	Laskettelu-rippikoulu II	24	0			
3	Laskettelu-rippikoulu III	ei toteutunut	-			
4	Pienryhmä-rippikoulu	ei toteutunut	-			
5	Kaupunki-rippikoulu	19	1	Tyttö, isä jostakin arabimaasta	Islamilainen	Äiti suomalainen
6	Vaellus-rippikoulu	12	0			
7	Itävallan rippikoulu	26	1 1	Poika, isä englantilainen Venäläinen tyttö	Vrek, ei ole kastettu Vrek, ei ole kastettu	Äiti suomalainen
8	Ratsastus-rippikoulu	ei toteutunut	-			
9	Hiihtolomaleiri	11	0			
10	Leiri	27	1	Venäläinen poika	Vrek, ei ole kastettu	
11	Leiri	24	0			
12	Leiri	26	0			
13	Leiri	26	0			
14	Leiri	25	0			
15	Leiri	24	1 1	Venäläinen poika Paluumuuttajapoika, Inkeristä Venäjältä	Vrek, ei ole kastettu Vaasan suom. srk	
16	Jalkapallo-rippikoulu	42	1 1 1	Iranilainen tyttö Irakilainen poika Adoptiotyttö, USA	Vrek, ei ole kastettu Vrek, ei ole kastettu Mormoni, ei kastettu	Kurdi Suomen kansal.
17	Luovantoiminnan-rippileiri	27	0			
18	Leiri	24	0			
19	Leiri	27	0			
20	Leiri	18	1	Sveitsiläinen poika	Vaasan suom. srk	Äiti suomalainen
Muualle	rippikouluun	39	0			
	Yhteensä:	442	10			

Aitoja maahanmuuttajia on seitsemän, joista yksi on adoptiolapsi. Kolmen nuoren suomalainen äiti on avioitunut ulkomaalaisen kanssa, kaksi heistä asuu Suomessa ja yksi Sveitsissä. Maahanmuuttajia näyttäisi olevan varsin tavanomainen määrä, kuitenkin tarkasteluvälillä 2001-2006 heidän määränsä on lisääntynyt, vuosi 2006 oli toiseksi paras vuoden 2004 jälkeen.

Vuosi	Rippikouluihin ilmoittautuneita nuoria	Maahanmuuttajia	Ulkomailla asuvat	Ulkomailta adoptoidut	Maahanmuuttajan lapsia, toinen vanhempi suomalainen	Ulkomaalais-taustaiset yhteensä
2006	442	6	1	1	2	10

5. Maahanmuuttajariippikoulun tulevaisuuden näkymät Vaasassa

5.1. Aikuisten rippikoulut

Tulemme varmastikin jatkamaan aika-ajoin englanninkielisiä rippikouluja, joihin toivomme voivamme ohjata valtaosan hiljattain Vaasaan tulleista maahanmuuttajataustaisista rippikouluun haluavista. Tutkimme myös mahdollisuuksia järjestää tarpeen tullen rippikouluja suuremmalle Vaasaan tulevalle kiintiöpakolaisten ryhmälle, kuten toimimme sudanilaisten kohdalla. Tällöin rippikoulu tulkattaisiin heidän äidinkielelleen. Yksityisrippikoulun mahdollisuus säilyy edelleenkin ja lienee välttämätön vaihtoehto, koska Vaasassa on eri kansallisuksia lähes 100. Toki olisi hienoa, jos saisimme yhdellä kertaa useampia samaa kieltä puhuvia pienryhmärippikouluun: aviopuolisot, sisaruksia, perhe, mutta veikkaanpa, ettei kaikille ei löydy sopivaa ryhmää.

5.2. Nuorten rippikoulut

Lähivuosina 2007-2010 saavuttaa rippikouluin nykyisistä suomenkielisisissä kouluissa olevista maahanmuuttajaoppilasta melkoinen joukko.

Maahanmuuttajaoppilaiden jakaantuminen eri kouluille

Ala-asteet	Luokka-aste	Maahanmuuttajaoppilaita	Uskonnon opetukseen osallistuvia	Lisätietoja
Hietalahden koulu (erityiskoulu)	4.	0	0	
	5.	7	4	
	6.	1	1	
	7.	1	1	
	8.	3	2	
Huutoniemen koulu	4.	6	2	
	5.	8	4	
	6.	5	4	
Isolahden koulu	4.	1	1	
	5.	3	1	
	6.	1	0	
Keskuskoulu	4.	4	1	
	5.	6	1	
	6.	4	3	
Länsimetsän koulu	4.	1	0	
	5.	2	1	
	6.	1	0	
Nummen koulu	4.	2	1	
	5.	2	2	
	6.	0	0	
Onkilahden koulu	4.	6	5	
	5.	4	3	
	6.	1	0	
Palosaaren koulu	4.	1	0	
	5.	1	0	
	6.	0	0	
Suvilahden koulu	4.	2	2	
	5.	3	2	
	6.	4	1	
Vanhan Vaasan koulu	4.	2	1	
	5.	0	0	
	6.	2	0	

Yläasteet	Luokka-aste	Maahanmuuttajaoppilaita	Uskonnon opetukseen osallistuvia	Lisätietoja
Merenkurkun koulu	7. 8.	9 8	7 4	4 kristittyä (3 inkeriläistä), 5 islamilaista 1 kristitty (inkeriläinen) 1 bahai, 6 islamilaista
Variskan koulu	7. 8.	8 14	3 3*	1 luterilainen * heistä 1 ortodoksisessa uskonnossa
Vöyrinkaupungin koulu	7. 8. erityisluokat	8 7 9	3 2 6	5 kristittyä, 2 islamilaista (nyt rippikouluiässä)

Alla olevaan taulukkoon on koottu koulujen tilastoimat maahanmuuttajanuoret

Luokka-aste	Rippikouluvuosi	Syntymävuosi	Maahanmuuttajaoppilaita	Uskonnon opetukseen osallistuvia
7.	2007	1992	25	17
6.	2008	1993	16	8
5.	2009	1994	36	18
4.	2010	1995	26	13

Näyttäisi siltä, että uskonnon opetukseen osallistuu noin puolet maahanmuuttajaoppilaita, poikkeuksena on vuosi 2007, jolloin 70 % osallistuu uskonnon opetukseen. Tämä tulos saattaa merkitä, että tulevina vuosina rippikouluihimme ilmoittautuu enemmän maahanmuuttajia kuin aikaisemmin. Se ei sinänsä ole suuri yllätys, koska heidän määränsä rippikoulussa on jatkuvasti ollut hitaassa kasvussa. Toisaalta pitää muistaa vuoden 2006 ilmoittautumisten perusteella, että kaikki uskonnonopetukseen osallistuvat eivät tule rippikouluun. Lienee realismia ajatella, että vain puolet heistä tulisi. Sekin tarkoittaa, että maahanmuuttajien määrä hieman kasvaisi rippikouluissamme tulevina vuosina. Poikkeuksen voisi muodostaa vuosi 2008, jolloin näyttäisi olevan poikkeuksellisen vähän maahanmuuttajanuoria rippikouluiässä. Ongelmallista maahanmuuttajanuorten tilastoinnissa on varsin moni asia: ensinnäkin heidän perheensä ovat kovin liikkuvaa joukkoa. Monen kohdalla käynee niin, että kun rippikouluikä koittaa, perhe ei enää asu Vaasassa. Samoin uusia perheitä tulee jatkuvasti ja heidän uskonnolliset taustansa ovat varsin moninaiset. Toiseksi koulujen ohjeet tilastoida maahanmuuttajia ovat erilaiset kuin mitä itse olen tässä työssä asettanut nimikkeen "maahanmuuttaja" alle. Koulujen tilastoissa on ilmeisesti vain sellaiset maahanmuuttajanuoret, joiden molemmat vanhemmat ovat ulkomaalaisia. Itse olen halunnut tarkastella myös niitä nuoria, joiden toinen vanhempi on ulkomaalainen, asuivatpa he ulkomailla tai Vaasassa sekä ulkomailta adoptoituja lapsia.

Maahanmuuttajalasten tuleminen rippikouluikään voi lähentää myös heidän vanhempinsa kirkkoon ja joku heistä saattaa harkita liittymistä kirkon jäseneksi, mikä puolestaan merkitsee aikuisrippikoulujen pitämistä. Siksi on aivan erinomaista, että meillä on jo kokemusta rippikoulun pidosta maahanmuuttaja-aikuisille.

6. Hankkeen arviointia ja tulokset

6.1. Hankkeen vaiheista

Aloitin hankkeeni suunnittelun ensimmäisen kurssijakson lopussa. Toteutus lähti liikkeelle varsin verkkaisesti. Tein suunnitelmia materiaalin keräämisestä ja alustin työtäni elokuussa 2005. Olimme sopineet ryhmämme tutorin Heidi Watian kanssa palautepäivän Jyväskylään elokuun lopussa, mutta se ei koskaan toteutunut Heidin puolison sairastelun ja kuoleman johdosta. Hankkeeni mutkistui entisestään, kun perhesyistä jouduin jättämään kurssin kakkososan väliin ja menetin paljon hyödyllistä opastusta. Tuossa vaiheessa syksyn työkiireiden painaessa hankkeen edistäminen jäi hetkeksi unholaan. Marraskuulla heräsin todellisuuteen ja mietin jo koko hankkeesta luopumista. Loppuvaiheen tutorini Marja-Liisa Laihia sai minut kuitenkin pinnistelemaan hankkeeni ainakin välietapille ja kirjoittamaan tämän hankeraportin.

Hankkeeni aineiston olen kerännyt Vaasan suomenkielisiltä kouluilta, Vaasan suomalaisen seurakunnan arkistosta ja haastatteleamalla seurakuntayhtymän maahanmuuttajatyötä tekevää Gina Riveraa sekä muutamia maahanmuuttajarippikoulua pitäneitä työtovereitani. Alunperin kuvittelin saavani koulujen oppilaita koskevan aineiston helposti ja keskitetysti opetusvirastosta. Kun soitin virastoon, sieltä kerrottiin, että voisin kääntyä opettaja Raija Laaksosen puoleen, joka oli hiljattain nimetty koordinoimaan maahanmuuttajanuorten opetusta. Soittelin Raijalle, mutta hän tunsu vain oman, Vöyrinkaupungin koulunsa oppilaat (yläaste) ja heidän tilanteensa. Häneltä sain arvokkaan vihjeen, että samalla, kun tekisin kyselyä maahanmuuttajaoppilaista, tiedustelisin heidän osallistumisestaan luterilaiseen uskonnonopetukseen, koska juuri he voisivat olla ensimmäisinä kiinnostuneita rippikoulusta. Seuraavaksi otin yhteyttä kahden muun yläasteen, Merenkurkun ja Variskan koulujen rehtoreihin. Hanke lähti etenemään oivallusten kautta, sillä pian tajusin, että minun pitää ottaa yhteys myös kaikkien ala-asteiden rehtoreihin saadakseni aineistoa mahdollisista tulevien vuosien maahanmuuttajarippikoululaisista. Yhteyksien saaminen ei ollut aivan yksinkertaista, sillä järkevintä oli toimia sähköpostin kautta, mutta puhelinluettelossa ei ole enää rehtoreiden nimiä. Vanha luettelo auttoi, joskin osa rehtoreista oli vaihtunut ja kyselyt palautuivat nimikkeellä "vastaanottajaa ei tavoitettu". Rehtori Olli Autio, joka on seurakuntaneuvostomme jäsen, auttoi minua ratkaisevasti antamalla listastani puuttuvien rehtorien nimiä ja yhteystietoja. Hän kehotti kollegansa tuntien välittämään saman viestin myös kouluhteereille, joilta alkoikin välittömästi tulla tietoja. Myöhemmin sain kuulla, että minä olisin sittenkin voinut saada kaikki tiedot keskitetysti opetusvirastosta, jonne kukin koulu on tiedot toimittanut.

6.2. Onnistumisen arviointia

Alkuvaikeuksien jälkeen aineiston kokoaminen sujui hyvin. Kouluilta keräämäni materiaalin sain käsiteltyä varsin nopeasti. Seurakunnan arkistossa istuin tuntikaupalla selaamassa kahta mapillista rippikouluasiakirjoja, joista poimin maahanmuuttajien rippikoulusuorituksia. Aluksi arvelin maahanmuuttajia varsin homogeeniseksi joukoksi, joka olisi yksinkertaisesti nimien perusteella määriteltävissä maahanmuuttajiksi. Hyvin pian tajusin olettamukseni vääräksi. Minun oli mentävä pintaa syvemmälle, sillä pelkistä nuorten nimistä ei voinut päätellä heidän taustojaan. Maahanmuuttajanuorten määrittely olikin äärettömän hankalaa, sillä heidän taustansa olivat kovin moninaiset. Ehkä se onkin yksi tämän hankkeen tulos. Taustojen tarkistamiseksi minun piti poimia nuorten henkilötunnukset ja etsiä heidän

tietonsa väestökirjanpidosta. Tarkastamisessa sain merkittävää ja pyyteetöntä apua kirkkoherranviraston työntekijöiltä. Vaikka meillä oli käytössämme kirkonkirjat ja Populan väestökirjanpito, kaikkien henkilöiden taustoja emme saaneet selville. Yksityisrippikoululaisien kohdalla riittävien taustojen selvittäminen oli helpompaa, koska heistä jokaisesta oli laadittu pieni kaavake, jossa ilmeni syntymämaa. Rippikouluun ilmoittautuessa oli nuoris-takin tehty vastaavanlaiset henkilötietokaavakkeet, mutta rippikoulun päätyttyä niitä ei säilytetty.

Aineiston keräämisessä kouluilta olisi ollut helpompiakin tapoja. Rehtori Olli Autio opasti koulujen rehtoreiden ja koulusihteerien tavoittamisesta: kaikille rehtoreille menee kerralla viesti, kun kirjoittaa sähköpostiosoitteeksi "opetus.suomenkieliset-rehtorit@vaasa.fi" ja kaikille kanslisteille yhteinen sähköpostiosoite on "opetus.koulusihteerit@vaasa.fi". Lisäksi sain eräältä koulusihteeriltä opastusta, että minun olisi sittenkin pitänyt saada tiedot suoraan opetusvirastosta oppilassihteeriltä Erja Luhtasaarelta. Hän pääsee tietokoneella suoraan kaikkien Vaasan koulujen hallinto-ohjelmiin ja siten hän olisi kyennyt vastaamaan kysymyksiini keskitetysti.

Kaikkein vaikeinta oli kirjoittaa raportin viimeinen luku, johon piti koota hankeeni tulokset ja johtopäätökset. Tyhjentävien johtopäätösten tekeminen olisi vaatinut minulta pidemmän prosessin kuin mihin nyt kykenin. Laatimani aikataulu petti pahoin, enkä kyennyt noudattamaan edes annettuja aikaraameja. Tutorini Marja-Liisa Laihian palaute ja lisäkysymykset olivat ahdistavan hyviä: ne antoivat syvyyttä tarkastelulle, mutta toisaalta toivat runsaasti lisää ponnisteltavaa ja miettimistä. Jouduin todella tiukoille, jotta ehdin saada työn valmiiksi ennen kolmatta kurssijaksoa.

Hankettani voisi helposti syventää vähintäänkin pro gradu-tutkimukseksi, jos lähtisi haastattelemaan maahanmuuttajia. Heiltä voisi kysellä esimerkiksi sitä, miksi rippikoulun käyneet halusivat tulla rippikouluun. Toisilta taas sitä, miksi he eivät tulleet, vaikka osallistuvat uskonnonopetukseen. Maahanmuuttajien haastatteleminen jäi minun osaltani, se on ehkä työni suurin puute.

Hanke on ollut itselleni erittäin mielenkiintoinen ja haastava. Aihepiiri osoittautui paljon laajemmaksi ja monimutkaisemmaksi kuin olin kuvitellut. Sikäli voin olla tyytyväinen, että hankeeni on saanut osakseen yhteistyötahojeni kiinnostusta. Kun kysyin koulutoimenjohtaja Minna Laadulta lupaa kerätä tietoja maahanmuuttajaoppilaista, hän ilahtui kovasti hankkeestani. Hän kertoi, että maahanmuuttajien asia on tulossa opetusviraston painopistealueeksi. Heillä on suunnitteilla projekti, jolla pyritään auttamaan maahanmuuttajaoppilaiden koulunkäyntiä. Hankeraporttini voisi sopia hyvinkin liitettäväksi heidän hankkeeseensa, koska monet ongelmakohdat ovat varmasti yhteisiä. Näin voisimme auttaa toinen toisiamme. Minulle ja Vaasan rippikoulutyölle se sopii kovin hyvin, sillä varmastikin se edesauttaa tulevaisuudessa asiointia opetusviraston kanssa. Jatkossa saanemme päivityksiä maahanmuuttajaoppilaiden määristä helpommin, etenkin jos onnistuisimme luomaan saumattoman ja luottamuksellisen yhteistyön opetusviraston kanssa. Tuolloin voimme seurata maahanmuuttajanuorten määrää vuosittain ja etenkin meitä kiinnostavat aina kulloisenkin vuoden potentiaaliset rippikoulunuoret. Toinen hankkeestani kovasti kiinnostunut taho on tietystikin seurakuntiemme maahanmuuttajatyö, joka saa käyttöönsä oman kappaleen. Toki jätän raportin myös esimiehelleni, josko hän mahdollisesti haluaisi minun yhdessä Gina Riveran kanssa pitävän asiasta opastusta työtovereille. Itsestään selvää on, että työalalleni, Vaasan suomalaisen seurakunnan rippikoulutyölle jää käyttöön kaikki

hankkeeni tulokset, joiden toivon antavan sille eväitä vastata paremmin maahanmuuttajien mukanaan tuomaan haasteeseen

6.3. Tutkimuksellisia hankaluuksia

Edellisessä kappaleessa kerroin jo muutamista maahanmuuttajien tutkimisen vaikeuksista. Olisin varmastikin voinut jatkaa suoraan saman kappaleen sisällä muistakin kokemistani hankaluuksista, mutta arvelen seuraavilla asioilla olevan enemmän arvoa haasteina rippikoulutyölle. Olisin siis voinut laittaa nämä myös seuraavaan kappaleeseen. Koska en päässyt sovintoon itseni kanssa, näistä tuli oma kappaleensa.

Maahanmuuttajien tutkimisessa ja tilastoinnissa näyttää olevan monia hankaluuksia, jotka rippikoulutyön on syytä huomata. Ensinnäkin havaitsin, että maahanmuuttajaperheet ovat kovin liikkuvaa joukkoa. Monen kohdalla käynee niin, että kun rippikouluikä koittaa, perhe ei enää asu Vaasassa. Samoin uusia perheitä tulee jatkuvasti. Siksi tässä hankkeessa selvitettyjen tulevaisuuden potentiaalisien maahanmuuttajarippikoululaisten määriin ei ole kovin paljon luottamista. Toinen hankaluus syntyi "maahanmuuttaja"-käsitteen ymmärtämisestä. Koulut tilastoivat maahanmuuttajiksi ilmeisesti vain sellaiset nuoret, joiden molemmat vanhemmat ovat ulkomaalaisia. Jos minä olisin poiminut rippikoulutilastoista vain nämä nuoret, heitä olisi ollut todella vähän. Alusta alkaen olen itse hahmottanut maahanmuuttajiksi myös pieninä Suomeen adoptoidut lapset. Kurssilla puhuimme nuorista, joilla on suomalaisia taustoja, mutta he asuvat ulkomailla ja käyvät Suomessa rippikoulun, joten heidät halusin ilman muuta laskea mukaan. Rippikoulutilastoja tutkiessani mielenkiintoni heräsi vierasperäisiin etu- ja sukunimiin, joiden takaa usein löytyi ulkomaalainen äiti tai isä. Halusin ottaa myös heidät tarkasteluun, koska perheen uskonnollinen tilanne ei ole millään lailla itsestään selvä. Valtaosa rippikouluun tulevista ulkomaalaisuuteen vivahtavista eivät siis todellisuudessa olekaan maahanmuuttaja, vaan suomalaisen ja ulkomaalaisen yhteisiä lapsia. Koulussa heitä ei lasketa maahanmuuttajiksi.

Totesin myös, että luettelot rippikoulun käyneistä eivät kerro kaikkea. Rippikouluun ilmoittautumisista ei jää tietoja arkistoon. Kokemuksesta nimittäin tiedän, että rippikouluihin on ilmoittautunut useampia maahanmuuttajia kuin sitten rippikoulun käy. Muutamat heistä selvästi innostuivat informaatiosta ja ilmoittautuivatkin, mutta me emme koskaan saaneet heidän rippikouluilmoittautumisiinsa, joiden täyttämässä opettajat olivat avustaneet, vanhempien allekirjoitusta eli hyväksyntää. Työtoverini käännätti kirjeen heidän kielelleen, mutta se ei auttanut. Emme päässeet vanhempien kanssa yhteyteen ja siksi näiden nuorten rippikoulu ei toteutunut.

Maahanmuuttajien luvuista kappaleessa 1.1. puuttuvat kokonaan vaasalaisissa korkeakouluissa opiskelevat ulkomaalaiset, joita lienee satoja. He eivät liene ensimmäisenä rippikouluun rientäviä, enemmänkin tuovat mahdollisia haasteita opiskelijatyölle. Miten lienee sitten, jos yleistyy sama trendi kuin suomalaisten opiskelijoiden parissa, että he siirtävät kirjansa opiskelupaikkakunnalle? Veikkaanpa, että tulevaisuudessa ainakin EU:n kansalaisille avautuisi sama mahdollisuus ja tarkoittaako se samalla mahdollisuutta kirkon jäsenyyteen.

6.4. Maahanmuuttajat haasteena seurakunnan rippikoulutyölle

Merkittävin havainto viiden vuoden ajalta oli huomata, että varsinaisia maahanmuuttajia löytyi rippikoululistoilta todella vähän. Useimmat vierasperäiset sukunimet kuuluivat perheille, joissa äiti oli suomalainen ja isä ulkomailta. Etunimien perusteella muutamia saattoi aavistella ulkomailta tulleiksi adoptiolapsiksi, joitakin heitä tunnenkin.

Saadaksemme nykyistä useampia maahanmuuttajanuoria rippikouluun, joudumme miettimään rippikoulujen markkinointia. Miten osaisimme infotilaisuuksissa kertoa ulkomaalaisnuorille riittävän hyvin, mitä rippikoulu tarkoittaa. Nuorten ymmärrys kielestämme ja kulttuuristamme on toki paljon parempi kuin heidän vanhempiansa, mutta silti kovin puutteellinen. Nuorethan eivät voi yksin itse ratkaista osallistumisestaan, vaan kotoa täytyy saada lupa. Siksi kodin pitää tietää, mitä rippikoulu tarkoittaa. Helposti, kun nuoret yrittävät selvittää asiaa vanhemmilleen, puutteellinen informaatio ohenee ohenemistaan. Nuoret eivät itse ymmärrä ilmoittautumisvaiheessa, että perheessä vallitseva uskonto voi estää heidän osallistumisensa. Heidän vanhempansa eivät heti oivalla, että rippikoulu on uskonnollinen toimenpide. Moni saattaa luulla sitä tavanomaiseksi suomalaiseksi nuorten koulujutuksi. Saadaksemme viestin, mistä rippikoulussa on kysymys, perille vanhemmille on varmasti-kin syytä laatia vieraskielisiä esitteitä rippikoulun tarkoituksesta ja pyrkimyksistä. Eri asia sitten, kuka ne osaisi laatia. Varmastikin maahanmuuttajien vanhemmille pitää omia vanhempainiltoja ja -kursseja, joissa asia tulkattaisiin heille.

Viestintämme on liian usein informaatiota eli yksisuuntaista, mutta meidän tulisi päästä kaksisuuntainen viestintään. Olisi hyvä kuulla myös heidän toiveitaan ja kysymyksiä

Kielelliset haasteet eivät lopu siihen, että pohdimme, miten saada informaatio jokaiselle maahanmuuttajaoppilaalle niin ymmärrettävällä tavalla, että heidän vanhempansakin saisivat oikeat tiedot. Suurempi kysymys on se, miten saisimme opetuksen kielellisesti ymmärrettäväksi? Sen lisäksi on mietittävä, kuinka maahanmuuttajanuori kykenee hahmottamaan meidän kulttuuriamme.

Maahanmuuttajatyön sihteeri on saanut kontakteja tulokkaisiin ja jonkin aikaa toimineet kansainväliset jumalanpalvelukset alkavat kantaa hedelmää. Yhä useammat ovat kiinnostuneet liittymään kirkon jäseneksi, mikä tarkoittaa rippikoulun käymistä. Seuraava kysymys lieneekin, kuinka monella seurakuntamme työntekijällä on motivaatiota ja taitoa maahanmuuttajarippikoulun pitämiseen? Monen seurakunnan työntekijän englanninkielen taito ovat rajasta. Opetusmateriaalin saaminen on viime aikoina uusien monikielisten katekismusversioiden myötä helpottunut huomattavasti. Oppikirjojakin on jo käännetty suomenkieleltä. Aivan hiljattain tuli vastaan aivan uudenlainen haaste, kun eräs englantia, suomea ja ruotsia osaamaton on pyytänyt yksityistä rippikoulua. Hän lienee kotoisin Lähi - Idästä ja puhuu äidinkielenään arabiaa. Rippikoulua ei ole vielä aloitettu. Olemme pohdiskelleet, miten kalliiksi tulisi tulkkipalvelun käyttäminen.

Millaista tukea työyhteisö voisi antaa rippikoulutyölle ja niille työntekijöille, jotka yrittävät vastata tähän haasteeseen? Tässä lienee yhteisen pohdinnan aihetta.

Helppoa ei ole sekään, että suomalaisten rippikoululaisten ryhmään tulee yhä useampia maahanmuuttajanuoria. Olemmeko siihenkään valmiita? Lienee selvää, että joudumme tekemään maahanmuuttajanuorten kohdalla enemmän töitä kuin suomalaisten nuorten kanssa. Opetuksen on oltava yksilöllistä useimpien näiden nuorten kohdalla.

Maahanmuuttajien rippikoulutyötä suunniteltaessa tarvitaan myös eettistä pohdiskelua. Joudumme kyselemään, onko meillä oikeutta kalastella vieraiden uskontojen vesillä houkuttelemalla vierasuskoisia rippikouluihin? Onko yli päänsä oikein käännyttää vieraiden uskontojen edustajia? Pitäisikö meidän keskittyä vain niihin, jotka itse osoittavat kiinnostuneita osallistumalla uskonnon opetukseen? Kumman asetamme tärkeämmäksi, suomalaisen kulttuurin ja uskonnollisuuden istuttaminen tulijoihin vai heidän omat kulttuurinsa säilyttämisen ja sen kunnioittamisen?

Niitä maahanmuuttajia, jotka käyvät rippikoulun, ei saa jättää vaille jälkihoitoa. Niin nuoria kuin aikuisiakin pitää ohjata seurakunnan jatkotoimintaan. Vanhemmalle väelle se voisi olla raamattupiirejä, eri kieliryhmien jumalanpalveluksia ja kansainvälistä toimintaa. Vaasassa toimiikin jo piirejä ja jumalanpalveluksia englanniksi ja arabiaksi. Nuoria tarvitsemme isoskoulutuksen kautta ryhmänohjaajiksi ja rippikouluavustajiksi. He voisivat olla madaltamassa kynnystä muille maahanmuuttajille. Kerrottakoon, että syksyllä 2005 aloitti ensimmäinen maahanmuuttajanuori isoskoulutuksen. Ehkäpä kirkko saa joskus näistä rohkeista mukaan lähtijöistä hyviä työntekijöitä vaikkapa maahanmuuttajatyöhön. Meidän tulisi työntekijäkuntana luoda strategioita, miten hoidamme seurakuntien uusia jäseniä.

Maahanmuuttaja- ja rippikoulutyöllä voi olla suuri mahdollisuus vaikuttaa ihmisten asenteisiin. Yhteistyö vähentää suomalaisten rasistisia asenteita, maahanmuuttajat kotiutuvat suomalaiseen yhteiskuntaan ja he saavat kavereita ja ystäviä.

6.5. Muut havainnot

Minua avarsi saada tietää maahanmuuttajien määrän oivaltaminen Vaasassa ja että heidän lisäksi on niinkin merkittävä opiskelijoiden joukko.

Maahanmuuttajatyö on otettu Vaasassa vakavasti: seurakunnat ovat palkanneet työntekijän, koululaitos pyrkii ottamaan maahanmuuttajat painopistealueeksi ja korkeakouluissa on panostettu kansainvälisyyteen.

Rippikoulua on ollut tarjolla maahanmuuttajille sekä yksityisesti että ryhmissä usean vuoden ajan, mutta vasta vähitellen heidän määränsä on lisääntymässä. Yllätyin siitä, että maahanmuuttajanuoria on tähän mennessä ollut niinkin vähän rippikouluissa. Olin luullut nimien perusteella, että heitä olisi ollut enemmän, mutta useimpien vieraskielisten nimien takaa löytyi kuitenkin suomalainen äiti.

Havaintoni ulkomaalaistaustojen moninaisuudesta yllätti itseni. Se toi myös vaikeuden tilastoida ja laittaa maahanmuuttajia kaavioihin. Oma maahanmuuttajien luokitteluni poikkesi aivan varmasti koulujen luokittelusta. Maahanmuuttajien taustojen tutkiminen oli hankalaa, onko tarkkaan ottaen edes luvallista henkilötietolain nojalla.

Yhtenä sivutuloksena huomasin, että vain noin puolet luterilaisessa uskonnonopetuksessa olevista maahanmuuttajanuorista tulee rippikouluun. Valitsevatko he uskonnon siksi, että arvelevat sen olevan mielenkiintoisempaa kuin ET:n opetuksen. Vai voisiko sittenkin olla joidenkin kohdalla sellaista avarakatseisuutta, että he tosissaan yrittävät hahmottaa itselleen suomalaisuutta uskonnollisuutta myöden? Jälkimmäisellä tavalla ajattelevat nuoret alkavat olla rippikouluainesta.